

”Man skal tage chancer i livet, ellers kommer man aldrig videre”

Sammenfatning på evalueringer af de kriminalpræventive programmer for unge mellem 18-25 år i Socialforvaltningen

Enheden for Kriminalpræventive Programmer (EKP)

19. juli, 2013

EKP

Enheden for
Kriminalpræventive
Programmer

EXIT

Evaluering af de kriminalpræventive programmer for unge mellem 18-25 år i Københavns kommune

Dette er en sammenfatning af de to evalueringer, som Enheden for Kriminalpræventive Programmer (EKP) har foretaget af deres kriminalpræventive indsats de seneste 3 år – henholdsvis evalueringen fra 2012 og evalueringen fra 2013.

Sammenfatningen indeholder først resultaterne på nøgleområderne kriminalitet, uddannelse og beskæftigelse. Dernæst, indeholder den EKP's seneste erfaringer med borgernes fastholdelse og motivation i forandringsarbejdet. Herefter belyser den det sidste års udfordringer med organiseringen af og rammerne for de kriminalpræventive programmer. Endelig belyser sammenfatningen også, hvordan EKP anvender evalueringerne og den indsamlet viden til at sikre at metoderne løbende matcher borgernes forandringsønsker.

Kort overblik over evalueringernes resultater

Evalueringerne indikerer helt overordnet, at en individcentreret, helhedsorienteret, specialiseret og intensiv socialfaglig indsats er central for EKP's målgruppe og at der hermed kan skabes et positivt udbytte for borgeren på centrale mål for programmet på kort og lang sigt.

Evalueringerne indikerer således at:

- Programmerne siden sin opstart i 2010 har vist sig virksomme i forhold til at kunne fastholde og motivere unge der er særdeles belastede kriminelt og socialt og som ellers er svære at have i kommunens normalsystem,
- Det er muligt at iværksætte vejlednings – og udviklingsforløb for målgruppen, hvor borgerne oplever at motivationen bliver bekræftet i samarbejdet med vejlederne og hvor der etableres et rum for borgernes personlige udvikling,
- Man inden for programmerne kan arbejde kriminalpræventivt og opnå helt håndfaste resultater i forhold til markant faldende kriminalitet i målgruppen på kort og langt sigt,
- Borgerne får en væsentligt forbedret tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet,
- Man med et stærkt socialfagligt perspektiv kan arbejde udviklingsorienteret med en udsat gruppe både i forhold til borgerens praktiske udfordringer til at få livet til at fungere normalt, som at skabe en personlig udvikling, hvor borgeren tager ejerskab over sit liv, oplever at de kan handle på andre måder end de der er forbundet med deres kriminelle livsstil,
- Organiseringen (her specielt under Exit programmet) af programmerne giver mulighed for en optimeret og helhedsorienteret indsats, der gavner den unges personlige udvikling og er afgørende for, om der er en "rød tråd" i vejledningen og rådgivningen af den unge,
- Behovet for to forskellige programmer (Exit og KIV) er afgørende for at kunne målrette tilbuddene til borgerne over 18 år, således at de får det tilbud der er skræddersyet til deres personlige og sociale problematikker – herunder deres tidsperspektiv og motivationen for forandring.

Sammenfatningen fremhæver altså, at EKP gennem de seneste 3 år er kommet langt med at få målrettet og matchet indsatsen til målgruppens behov, ressourcer og drømme. Og endnu vigtigere, at resultaterne med al sandsynlighed vil forsætte givet programmernes professionelle opbygning og systematik, som er udviklet i samspil med den praktiske vejledningsindsats de seneste 2 år. I den forbindelse sætter sammenfatningen også fokus på, at udfordringen for EKP fortsat består i, at forandringerne for borgerne kan tage tid. Borgerne er ud over deres kriminalitet belastet på mange personlige og sociale dimensioner – deres risikofaktorer – som f.eks. misbrug og psykiske lidelser. Det kræver altså målrettede, langsigtede og holdbare handleplaner, for at "skabe en vej" hen i mod borgerens kriminalitetsfri tilværelse.

De kriminalpræventive programmer

EKP, under Socialforvaltningen i Københavns kommune, blev etableret i starten af 2010, som led i Sikker By indsatsen.

Enhedens opgave var at udvikle og varetage to kriminalpræventive programmer, Exit og Kriminalpræventiv Indsats for unge Voksne (KIV) til unge mellem 18 og 25 år, som er særligt belastede i forhold til deres kriminalitet og kriminelle historik. De unge er særligt involveret i alvorlig eller personfarlig kriminalitet eller er i fare for at blive det. Den personfarlige kriminalitet omhandler typisk vold og røveri, mens den alvorlige kriminalitet typisk består i indbrud, besiddelse af euforiserende stoffer og overtrædelser af våbenloven. Borgerne er i udbredt grad også involveret i simpel kriminalitet som overtrædelse af færdselsloven og tyveri.

EKP udbyder to forskellige programmer, der er målrettet to forskellige målgruppers behov og ressourcer.

Exit programmet

Exit programmet (programansvaret ligger i Socialforvaltningen) er rammesat som et forholdsvist kort og intensivt forløb for unge mellem 18 og 25 år, som ønsker at komme ud af alvorlig og personfarlig kriminalitet relateret til specifikke grupperinger. Exit programmet retter sig derfor i særlig grad mod borgere, hvor kriminaliteten hænger sammen med tilknytningen til specifikke grupperinger. Fokus er at skabe rammerne for deres personlige Exit ud af deres bande eller gruppering.

Borgerne er visiteret ud fra, at de er særligt motiverede (dvs. har vilje, parathed og kompetence) for at forlade deres kriminelt belastede liv. Et gennemsnitsforløb varer et år og et forløb kan vare op til to år. Programmet er kort og intensivt og sigter mod hurtige resultater i forhold til job og uddannelse. Exit programmet tilbyder i den forbindelse en optimeret indgang til kommunens normalsystem via en særlig organisering, hvor både Socialforvaltningen (SOF), Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen (BIF) og Børne- og Ungeforvaltningen (BUF) stiller medarbejderressourcer til rådighed.

KIV programmet

KIV programmet hører under Socialforvaltningen (SOF) og er for unge mellem 18 og 25 år, der har været eller er i fare for at blive involveret i alvorlig og/eller personfarlig kriminalitet. De er visiteret ud fra, at de er motiverede for at forlade den kriminelle livsførelse. Et gennemsnitsforløb varer seks måneder og et forløb kan vare op til to år.

Borgerne har udover deres kriminalitet en række komplekse sociale problemstillinger. Med socialfaglig helhedsorienteret vejledning og praktisk støtte arbejdes der med den enkelte borgers motivation og personlige udvikling. Fokus er, at de unge får kompetencer til at indgå i arbejde og uddannelse ved f.eks. at blive afklaret i deres faglige kompetencer og få støtte i forberedende og udviklende aktiviteter.

Udviklingen af programmerne

Der har ikke tidligere været nogen kriminalpræventiv indsats i Københavns kommune for denne gruppe borgere, ligesom den nationale og internationale viden på området er meget sparsom. Udfordringen for EKP har således fra starten været at skaffe sig information om målgruppens belastnings- og marginaliseringsgrad samt deres

behov og drømme for at indgå i samarbejdet. Dernæst har det været opgaven at finde metoder og værktøjer, som kunne understøtte vejlednings – og udviklingsindsatsen i kontakten med de unge.

Den socialfaglige udfordring i EKP kan beskrives med nedenstående grafik.

Figur 1. Kvaliteten af den socialfaglige indsats i EKP

Evalueringerne kan således ses som en naturlig forlængelse af ovenstående udviklingsbehov og er lavet med henblik på at få mere viden om implementeringen af en egentlig programbaseret indsats fra starten af 2012 og resultaterne af denne for borgerne, for løbende at kunne justere samarbejdet i enheden og forbedre udbyttet for borgerne. Den daglige udfordring for EKP og kunsten for vejlederne består således i at kunne matche vejledningen og udviklingsarbejdet til en differentieret og kompleks målgruppe hvis forhold kan ændre sig fra vejledningssamtale til vejledningssamtale.

Udviklingsfaserne i perioden 2010-2013

I perioden 2010-2011 fokuserede indsatsen i EKP på at lære målgruppen at kende og udvikle et systematisk og struktureret program – og dokumentationskoncept ud fra eksisterende og tilgængelig viden om evidens i arbejdet med målgruppen. Dette kaldes også version 1 af indsatsen.

Primo januar 2012 ændrede indsatsen sig til et decideret manualbaseret program opdelt i faser og med tydelig struktur for løbende kvalitetssikring – og udvikling. Det kaldes også version 2 af indsatsen – eller nu programmet. Som led i version 2 af programmet er der udarbejdet og implementeret et egentligt dokumentationskoncept der i løbet af 2013 er udbygget og vil kunne bibringe hovedevalueringen i 2014 med mere fyldigt og validt data på kriminalitet, uddannelse, job og andre centrale mål- og nøgletal i den socialfaglige indsats i EKP.

Borgerne i programmerne

Siden opstarten af programmerne i 2010 har der været indskrevet i alt 114 borgere i EKP (pr. 10. juni 2013) – 69 borgere i programversion 1 og 45 borgere i programversion 2.

I henholdsvis KIV og Exit har der siden opstarten i 2010 været indskrevet 54 borgere (31 borgere i programversion 1 og 23 borgere i programversion 2) og 60 borgere (38 i programversion 1 og 22 i programversion 2).

I 2012 var der sammenlagt 24 borgere indskrevet i KIV og 29 borgere i Exit programmet.

Der har været væsentlig flere henvendelser til EKP fra borgere, pårørende og andre myndigheder end tallet ovenfor indikerer. Statistikken er dog alene valid fra 2012 og viser, at der var 69 henvendelser i alt i året. Afslag på henvendelser skyldes hovedsageligt at borgerne er uden for målgruppens visitationskriterier – her hovedsageligt over 25 år.

Målgruppens belastning

Borgerne i EKP's målgruppe er karakteriseret ved at være stærkt kriminelle og en marginaliseret målgruppe. Evalueringen fra 2012 viser, at indenfor for de sidste 2 år har de 35 indskrevne i KIV samlet modtaget 405 sigtelser – her af 89 for alvorlig/personfarlig kriminalitet. I Exit programmet har de 47 indskrevne i Exit modtaget 1019 sigtelser de seneste 2 år – heraf 162 for alvorlig/personfarlig kriminalitet.

Borgerne i EKP er særligt belastet i forhold til deres kriminalitet og kriminelle historik. Indsatsen retter sig derfor også mod en række specifikke og individuelle risikofaktorer, som kan stoppe eller/og forebygge en fortsat kriminel karriere. Målgruppen er dog også karakteriseret ved at være en udsat gruppe borgere med mange og komplekse psykologiske, sociale og faglige problemstillinger. Målgruppens problemstillinger rækker således langt ud over deres kriminalitet. Nogle er ekstremt kriminalitetstruet f.eks. på grund af bande- eller gruppertilknudning, som har polariseret dem i forhold til resten af samfundet. Deres specifikke sociale udsathed er henholdt til det sociale miljø de begår sig i, og som har isoleret og marginaliseret dem i forhold til samfundet. Andre borgere er yderst socialt marginaliseret givet deres opvækst, en lav intelligens og samtidig med at de er ramt af en lang række sociale, misbrugsrelaterede og psykiatriske problemstillinger, som kronisk fastholder dem i kriminaliteten og gør forandringsarbejdet vanskeligt.

Målgruppen rummes på to forskellige måder, hvorfor de nedenfor kort er karakteriseret i forhold til erfaringerne fra de to programmer.

KIV borgernes særlige belastning

"Jeg har oplevet at se mit eget liv i mine yngre brødrer og jeg vil gerne være et forbillede for dem nu"

KIV borgerne er overordnet karakteriseret ved at være socialt udsatte på grund af deres opvækstvilkår og barndom (næsten alle har en børnesag), deres manglende erfaring med uddannelsessystemet og

arbejdsmarkedet og at de er kognitivt, følelsesmæssigt og intellektuelt udfordret. Deres misbrug, deres psykiske lidelser og deres langvarige kriminalitet er blevet til en livsstil med en kriminel tankegang, der næsten er kronisk. Denne sociale udsathed har afstedkommet en isolation fra samfundet, der har vanskeliggjort kontakten til det kommunale system.

Dette betyder, at motivationsarbejdet skal være grundigt og vedholdende og at de derfor har behov for længere, mere intensiv og opfølgende støtte og personlig kontakt end andre borgere.

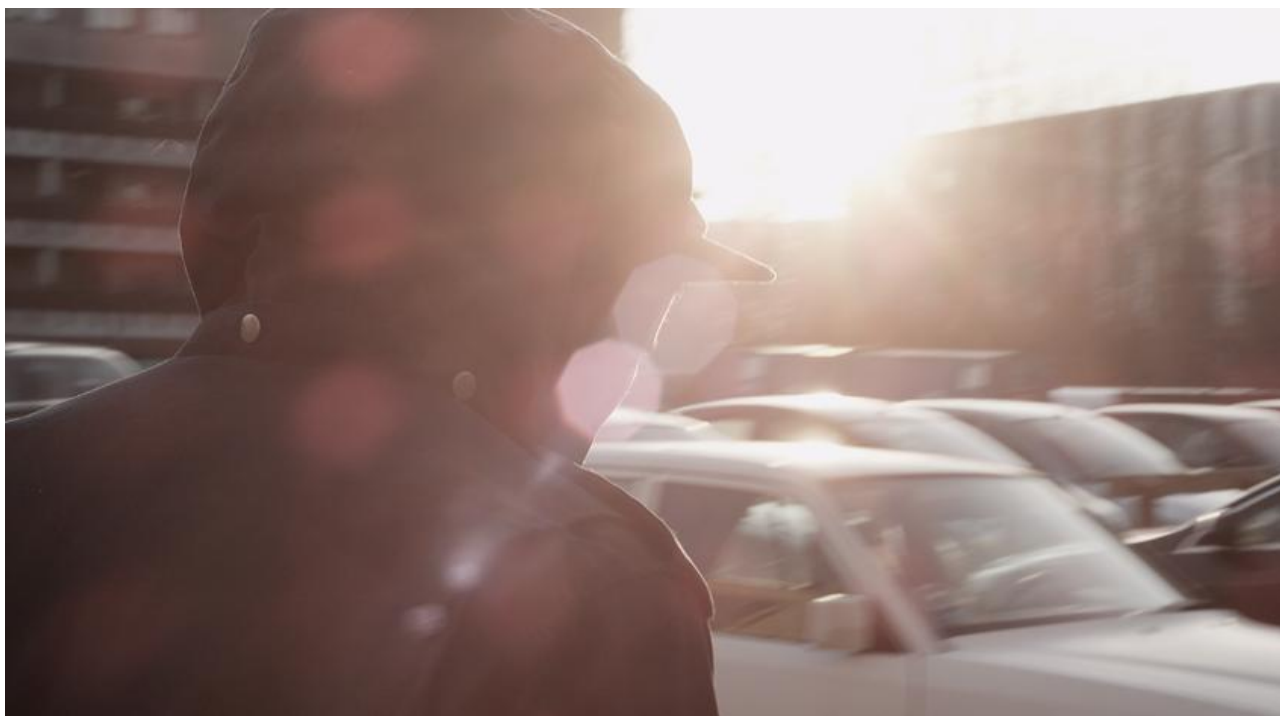
KIV borgere kan være tilknyttet en bandegruppering, men kan som oftest ikke rummes i Exit programmet på grund af det noget kortere forløb.

Exit borgerens særlige belastning

"Jeg har ikke nydt livet siden jeg blev stukket ned... alt er negativt i det her miljø"

Exit borgeren er karakteriseret ved at være opvokset i et isoleret miljø (for mange i et parallelsamfund). De har vist sig at være stærkt socialt belastet, og er belastet af, at de altid har levet "på siden af" det normale samfund og at der er opstået en polarisering mellem deres og det omkringliggende samfund. De er fastlåst i deres miljø, som de ser som det eneste sociale netværk. De har dels her en stærk tilknytning til familie og venner, dels oplever de et gruppepres, der oftest bliver udmøntet i vold og/eller trusler. Endvidere oplever de trusler fra andre grupperinger ligesom en gæld til miljøet kan fastholde dem i parallelsamfundet.

De er samtidig i høj grad socialiseret ind i miljøet omkring banden/grupperingen og mangler derfor andre prosociale alternativer. Exit borgerne har desuden ringe tiltro til kommunen og i stedet tiltro til egne og miljøets løsninger.

Mål med programmerne

Med etableringen af EKP var det ønsket at skabe en udvikling for en gruppe borgere der ikke tidligere havde vist sig mulig. I den henseende har EKP rent organisatorisk i kommunen været et "opsamlingstilbud" eller "en sidste udvej". Der var i den sammenhæng et ønske om at tænke "ud af boksen" og benytte normalsystemet så effektivt

som muligt for at møde de unges særlige behov og skabe den udvikling, som ikke tidligere var opnået. Et tæt samspil med normalsystemet som muligt skulle endvidere medvirke til at styrke kommunens evne til at rumme målgruppen og klæde kommunen på til at støtte disse borgere til at (for)blive en del af "normalsamfundet" og sikre dem uddannelse og meningsfuld beskæftigelse.

De forventede resultater med arbejdet med borgerne i både KIV og Exit programmet er på:

- Kort sigt, at borgeren bliver motiveret for vejledning
- Mellemlangt sigt, at der opnås en positiv progression på primærdimensionerne som er i fokus for borgeren (for Exitborgerne hovedsageligt: Kriminalitet, bolig, uddannelse og arbejde) De andre tilværelsesdimensioner, der er i fokus for den enkelte borger, kan være dimensionerne: Økonomi, oplevet vold eller/og trusler, fysisk helbred, psykisk helbred, familie og socialt netværk, interesser og fritid samt brug af alkohol og stoffer)
- Langt sigt, at flere borgere er i uddannelse eller beskæftigelse og færre borgere har nye sigtelser eller domme for alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet.
  - For KIV er succeskriteriet defineret som 40 pct. reduktion i alvorlig og personfarlig kriminalitet inden for en periode på 2 år efter forløbet (fastsat af Socialforvaltningen)
  - For Exit programmet er succeskriteriet defineret som 60 pct. reduktion (fastsat af Sikker by)
  - For Exit programmet er succeskriteriet på uddannelsesområdet specifikt, at samtlige unge som gennemfører et forløb er i stand til at fastholde progression og dermed følge deres plan. Enten ved at følge den uddannelsesplan, som den unge har udarbejdet med Exit programmet, eller at den unge i kraft af afklaring og progression under Exit forløbet er motiveret til at indgå i et fremadrettet samarbejde med vejleder om at lave en uddannelsesplan, som bringer den unge tættere på ordinær uddannelse/job
  - For Exit programmet er succeskriteriet specifikt på beskæftigelsesområdet, at mindst 50 pct. af borgerne har modtaget tilbud efter Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, skal være i positiv kontakt med Jobcenter København, eller i arbejde og/eller uddannelse 3 måneder efter programmets afslutning.

Evaluerings af programmerne

EKP har årligt evalueret sin praksis og de resultater der er opnået, for at se om indsatsen virker og høste erfaringer til læring og fortsat udvikling af programmerne som beskrevet ovenfor.

Evalueringerne baserer sig på såvel kvantitative registerdata, som periodiske statusmålinger af nøgledata samt på kvalitative interviews med vejledere og borgere ved forløbenes afslutning.

Den første evaluering primo 2012

En erfaringsopsamling på indsatsen i det første 1½ år af programmerne i EKP. Ved programmets opstart var der sparsom viden om målgruppen i Socialforvaltningen. Derfor var fokus i den første periode at opnå større viden om målgruppen og om metoder til socialt arbejde med kriminelle voksne. Formålet med evalueringen var således dels at samle op på programmets resultater i forhold til kriminalitet, uddannelse og beskæftigelse, dels at få en viden og erfaring om, hvordan borgerne responderede på samarbejdet og metoderne.

Evalueringen ser nærmere på henholdsvis 35 og 47 indskrevne borgere i KIV og Exit programmet (21 af disse var på evalueringstidspunktet udskrevet fra KIV og tilsvarende 31 fra Exit programmet).

Det skal bemærkes at datagrundlaget ikke er stort, hvorfor resultaterne også kun indikerer hvor indsatsen bevæger sig hen og hvilke forandringer der kan forventes fremover.

Den anden evaluering medio 2013

Den interne evaluering af programmerne i 2012, så nærmere på version 2 af programmet. Evalueringen var hovedsagelig intern og fokuserede som den første evaluering på resultaterne, men i sær på implementeringen af programmet og dets funktionalitet – herunder borgerens motivation og vejledernes samarbejde.

Fokus var på fastholdelse af borgeren (kontraktforhandling og vedligeholdelse) og løbende fokus på alliancen med borgeren om programforløbet (borgerens præference og ide om forandring og fokus på evaluering i vejledningen).

I evalueringsperioden (november 2011 til november 2012) blev der indskrevet 13 borgere i version 2 af KIV og 14 i version 2 af Exit. Det er disse i alt 27 borgere evalueringen omhandler¹.

Det skal igen bemærkes at datagrundlaget ikke er stort, hvorfor resultaterne også kun indikerer hvor indsatsen bevæger sig hen og hvilke forandringer der kan forventes fremover. Det skal endvidere bemærkes at formen på de to evalueringer betyder, at nogle borgere kan indgå i begge evalueringer, hvilket skyldes at et antal borgere er blevet indskrevet flere gange og i forskellige programmer og versioner af dem.

Den tredje evaluering primo 2014

Den næste evaluering vil blive foretaget primo 2014 og vil være en samlet evaluering af alle de forløb der har været siden opstarten og til udgangen af 2013. Her vil der blive set nærmere på tiden efter borgerens forløb i programmerne. Datagrundlaget vil her være væsentlig større og validt, da EKP i foråret 2012 indførte et dokumentationskoncept, der sikrer løbende dataindsamling af relevante oplysninger om borgerne og deres forløb.

De kriminalpræventive resultater

”Når jeg kigger tilbage på, hvordan det hele har været – og nu. Der er jo sket en kæmpe udvikling! Fra at være den der lille gangster, der troede at man var noget, fordi man havde en pistol på sig og kunne lave 30.000 på en dag og bruge dem på en weekend og alt det der... Og så til at arbejde som jeg gør nu. Jeg har lagt mit liv fuldstændig om. Jeg er heller ikke kriminel eller noget.” (Ung, der har afsluttet et forløb hos EKP)

”Jeg kan slet ikke kende mig selv, hvordan jeg har været engang! Jeg er et helt nyt menneske. Det kunne ikke falde mig ind at gå rundt med en kniv nu eller en pistol. Det ville være mærkeligt at skulle komme i det miljø.” (Ung, der har afsluttet et forløb hos EKP)

Kriminalitet faldende

EKP har først og fremmest et kriminalpræventivt sigte og det langsigtede mål for programindsatsen i EKP, er således også at færre borgere får nye sigtelser eller domme for alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet².

¹ Der var i alt indskrevet 53 borgere i 2012, da hovedparten af borgerne i programmet var indskrevet inden evalueringsperioden

² Der er tale om et forholdsvist lille datagrundlag for begge evalueringer. Der er alene tale om data for sigtelser, ikke domme. EKP's dokumentationskoncept vil fremover sikre, at der fra 2014 vil være data på domme, som er mere retvisende for kriminalitetens omfang. Det skal endvidere bemærkes, at evalueringerne ikke har tilstrækkeligt datagrundlag til at vurdere, om borgerne i en længere periode (f.eks. en recidivperiode på 2 år) efter forløbet i EKP forbliver kriminalitetsfri. Den kommende hovedevaluering i 2014 vil dog give mulighed for dette. Endelig skal det noteres, at der ikke skelnes mellem gennemførte og afbrudte forløb.

Data på sigtelser for KIV og Exit borgerne viser, som ved den tidligere evaluering 2012, at målgruppen forud for indskrivningen er særdeles aktiv i det kriminelle miljø – som vist ovenfor. Data fra begge evalueringer indikerer dog et markant fald i borgernes kriminalitet for borgerne i begge programmer.

KIV borgerne har:

- et fald på 15 procent point i andelen, der sigtes for alvorlig og personfarlig kriminalitet, fra før 22 pct. til 7 pct. efter. 7 ud af 21 borgere havde ingen sigtelser efter udskrivningen. Andre 7 af de 21 udskrevne borgere havde alene sigtelser for simpel kriminalitet efter udskrivningen
- 7 af de udskrevne borgere (en tredjedel) har ingen sigtelser efter udskrivningen
- 7 af de udskrevne borgere (en tredjedel) har "kun" sigtelser for simpel kriminalitet efter udskrivningen
- 14 personer, svarende til 2 ud af 3 borgere der er udskrevet fra i KIV er således på evalueringstidspunktet ikke sigtet for ny alvorlig/personfarlig kriminalitet.

EXIT borgerne har:

- et fald på 19 procent point i andelen, der sigtes for alvorlig og personfarlig kriminalitet, fra før 77 pct. til 58 pct. efter. (24 personer, der samlet har modtaget 47 sigtelser før deltagelse i programmet til 18 personer, der samlet har modtaget 28 sigtelser efter).
- 6 af de udskrevne borgere (19 pct.) har ingen sigtelser efter udskrivning
- 7 af de udskrevne (23 pct.) har "kun" sigtelser for simpel kriminalitet efter udskrivningen.
- 13 personer (42 pct.) er ikke på evalueringstidspunktet sigtet for ny alvorlig og personfarlig kriminalitet.
- At en mindre del af borgerne sigtes for netop den "hårde" kriminalitet kan indikere at de distancerer sig fra det miljø, der er forbundet med bandetilknytningen.
- Mindre undersøgelser af de borgere der har været længere tid ude af programmet indikerer, at man kan forvente at disse tal holder ved over længere tid

Evalueringen fra medio 2013 understreger, under forudsætning af det meget lille datagrundlag, det positive billede fra den første evaluering, at kriminaliteten falder mens borgerne er i programmerne (data er dog alt for småt til at se på tiden efter programmerne).

Evalueringen fra medio 2013 viser således, at:

- Så længe borgerne er i programforløb hos EKP, lægger størstedelen af borgerne såvel den "hårde" kriminalitet som alt andet kriminelt bag sig,
- ud af de 13 borgere, der har deltaget i KIV i 2012, er 6 sigtet for alvorlig og personfarlig kriminalitet siden de er blevet indskrevet i programmet. De 13 borgere havde før indskrivningen samlet 332 sigtelser. Det svarer til knap 25 sigtelser i gennemsnit per borger. Af de 332 sigtelser var de 115 for alvorlig og personfarlig kriminalitet,
- 7 af 13 borgere, der har deltaget i KIV i 2012, har ikke modtaget sigtelser for ny alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet efter indskrivningen,
- ud af de 14 borgere, der har deltaget i Exit siden 2012, er kun 4 sigtet for alvorlig og personfarlig kriminalitet siden de er blevet indskrevet i programmet. De 14 borgere havde før indskrivningen samlet 643 sigtelser. Det svarer til 46 sigtelser i gennemsnit per borger. Af de 643 sigtelser var de 206 for alvorlig og personfarlig kriminalitet,
- 10 af 14 borgere der har deltaget i Exit i 2012, har ikke modtaget sigtelser for ny alvorlig eller/og personfarlig kriminalitet efter indskrivningen.

I forhold til succeskriterierne om reduktion i den alvorlige og personfarlige kriminalitet (som beskrevet ovenfor) er data endnu for småt og tidsperioden for kort til at sige noget validt og konkluderende herom. Men

umiddelbart er succeskriterierne meget ambitiøse, selv om de seneste tal fra evalueringen af version 2 af programmerne indikerer at det er muligt at skabe en markant reduktion i borgernes kriminalitet.

Borgernes tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet

"Det var ikke sådan, at jeg ville ud af det hele på én gang. Det var bare det der med at komme i gang med en uddannelse... Men efterhånden som man kom i gang, så motiverede vejlederne en til at prøve at se tingene fra en anden synsvinkel – og komme ud af det der klamme miljø..." (Ung, der har afsluttet et forløb hos EKP)

"Jeg har talt med (Vejleder) om, at det der med kriminalitet, det kan jo ikke betale sig, hvis man bliver taget. Vi har talt om, hvad det kan give af muligheder at få job. Det har jeg liggende i baghovedet hele tiden, når jeg står og kan lave noget kriminelt..skal, skal ikke?" (Ung, der har afsluttet et forløb hos EKP)

Som vist ovenfor, så har programmerne også en klar målsætning om, at flere borgere bliver tilknyttet uddannelsessystemet eller/og arbejdsmarkedet spændende fra afklarende forløb til egentlig beskæftigelse. Udgangspunktet er, for hovedparten af borgerne – inden de starter i enten KIV eller Exit - at deres højeste uddannelsesstrin er Folkeskolens 9. klassetrin. Hvis de har erfaringer med en ungdomsuddannelse er der tale om afbrudte forløb mens deres erfaring med fritidsjob eller regulær beskæftigelse generelt er sparsom og sporadisk.

I forhold til borgernes udgangspunkt på områderne, så viser evalueringerne, at det er muligt for borgerne at få en tættere tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet.

Exit – styrket tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet

Resultaterne fra den første evaluering peger på, at der er sket en positiv udvikling i perioden for alle borgere på uddannelsesområdet³.

- Flere borgere er aktivt i gang med uddannelse eller uddannelsesfremmende aktiviteter end før indskrivningen,
- Over halvdelen af de indskrevne har været i ungdomsuddannelse under programforløbet,
- Samtlige der ved indskrivningen var i opsøgende og opfølgende vejledning, er alle registeret i enten ungdomsuddannelse eller forberedende aktiviteter i forløbet.

Billedet af borgernes uddannelsessituation peger på, at der er sket en positiv udvikling i perioden for alle de borgere, hvor der er adgang til data. Exit borgerne er i programforløbet generelt i gang med at forbedre deres uddannelsessituation, hvor flere ved indskrivningen slet ikke var i gang med noget.

Dette billede bekræftes af evalueringen af borgerne der har været indskrevet i året 2012 – den anden evaluering⁴:

- 3 ud af 8 borgere enten forbedrer deres uddannelses/beskæftigelsessituation eller fastholder et positivt udgangspunkt. For de resterende arbejdes der på at få udarbejdet en uddannelses – og beskæftigelsesplan på evalueringstidspunktet.

³ Den mest positive progression og status for borgeren i programperioden

⁴ Det skal i denne forbindelse bemærkes, at dels er datagrundlaget spinkelt at generalisere ud fra, dels qua borgerens belastning og historik på området, så vil deres forløb være præget af en mere irregulær forandringsproces der godt kan synes som "to skridt frem og et tilbage"

I forhold til beskæftigelsesområdet har der ligeledes været en positiv udvikling mens borgerne har været i Exit programmet, i form af at få afklaret eller forbedret deres arbejdsmarkedsrelaterede ressourcer:

- Markant flere borgere er i gang med beskæftigelses- eller beskæftigelsesfremmende aktiviteter ved udskrivningen/på evalueringstidspunktet end ved indskrivningen,
- Alle borgere har deltaget i beskæftigelsesfremmende aktiviteter, med det formål at rykke de unge tættere på at komme ind på arbejdsmarkedet,
- Mest markant er udviklingen i den gruppe, der ved indskrivningen ikke har nogen beskæftigelsesaktiviteter. Ved indskrivningen deltog 47 pct. af de unge, der har været indskrevet i Exit, således ikke i nogen beskæftigelsesrettede aktiviteter overhovedet, mens det tal kun var 6 pct. ved udskrivning på evalueringstidspunktet. Andelen af borgere der ikke deltager i beskæftigelsestiltag er således faldet 41 procentpoint.

Dette billede bekræftes af evalueringen af borgerne der har været indskrevet i året 2012 – den anden evaluering:

- Af de 8 borgere i Exit programmet, hvor der er en status på evalueringstidspunktet, er 2 borgere i forberedende og udviklende aktiviteter, en borger er i ordinær uddannelse, 1 borger er sygemeldt, mens 4 borgere ikke er i aktivitet. Af de 4 borgere, der ikke er i aktivitet har 1 tidligere i forløbet været i ordinær beskæftigelse, 1 har været i en forberedende og udviklende aktiviteter, mens 1 borger har været sygemeldt i en del af perioden. Altså er der kun 1 borger som både ved indskrivning og på evalueringstidspunktet ikke er i noget beskæftigelses - og uddannelsesforløb eller aktivitet.

KIV – styrket tilknytning til uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet

Til den første evaluering primo 2012 var det ikke muligt at få indhentet valide oplysninger på borgernes uddannelses- og beskæftigelsessituation, så det kunne give anledning til en meningsfuld beskrivelse af status eller forandringerne for borgerne i programmet.

De nyeste tal for evalueringen medio 2013 indikerer dog, parallelt med resultaterne i Exit programmet, at det er muligt at skabe væsentlige og betydningsfulde forandringer⁵.

På uddannelsesområdet viser evalueringen at:

- 4 borgere er i et ordinært uddannelsesforløb og 1 borger er i forberedende og udviklende aktivitet til kommende uddannelsesforløb
- 6 borgere ud af 12 forbedrer deres uddannelses/beskæftigelsessituation. For de resterende arbejdes der på at få udarbejdet uddannelses og beskæftigelsesplan på evalueringstidspunktet.
- For borgere der er i uddannelse og beskæftigelse er der generelt tale om, at de har ændret deres motivation fra forberedelse til at være i handlingsfasen eller være selvhjulpne i deres aktivitet. For de resterende er der tale om, at de er i en situation, hvor de er i forberedelses – eller overvejelsesfasen.

På beskæftigelsesområdet viser evalueringen at:

- 3 af de 13 borgere er i et uddannelses- eller beskæftigelsesforløb ved indskrivning i programmet. Af de øvrige 10 er de syv ikke i aktivitet.

---

⁵ På evalueringstidspunktet og for de fleste borgeres vedkomne midt i deres programforløb

- Af de 6 borgere, der forbedrer deres uddannelses-/beskæftigelsessituation undervejs i programmet, påbegynder de 4 en ordinær uddannelse (1 af dem efter i 12 måneder at have været igennem forskellige beskæftigelsestilbud), 1 starter på daghøjskole som forberedelse til et grundforløb og endeligt er der 1, der på evalueringstidspunktet på egen hånd har fundet et arbejdsmands-job med læreplads i udsigt på et tidspunkt, hvor han var i risiko for at falde fra sin uddannelse.

Den seneste evaluering viser altså, at det på uddannelses- og beskæftigelsesområdet, er muligt for alle borgere i programmet, på nær en, at etablere en job- eller uddannelsesplan undervejs i forløbet. På uddannelses- og beskæftigelsesområdet forbedrer seks af borgernes således deres formelle status på området.

Sammenfattende indikerer såvel den første evaluering som den anden, at succeskriterierne for forandringsarbejdet på uddannelses- og beskæftigelsesområdet er opnåelige.

Erfaringer med udviklingen i borgerens motivation

En af forudsætningerne for at kunne skabe resultater på mellemlangt – og langt sigt er, at borgerne er motiveret for samarbejdet med vejlederne i EKP og at de tager ansvar for forandringsprocessen. Evalueringen fra medio 2013 viser, at der er forskellige "knapper", der kan skrues på for at skabe, fastholde og udvikle motivation og dermed skabe grundbetingelsen for at borgeren tager ansvar for en positiv forandringsproces.

KIV borgerne kan ved programmets start godt have svært ved at finde en konkret motivation til forandringsarbejdet, ud over at der skal ske noget nyt. Udfordringen er her for vejlederne i fællesskab med borgeren, at få afdækket borgerens værdier, ønsker og drømme for en tilværelse uden kriminalitet og hvad der skal til for at opnå det.

Exit borgerne er qua visitationskriteriet meget motiverede for forandring. Udfordringen for vejledningsarbejdet er her at borgerens motivation i den indledende fase næsten udelukkende drejer sig om én dimension i deres

tilværelse (oftest ny bolig eller at skabe sikkerhed). Erfaringerne viser dog, at hvis der skal skabes resultater på den lange bane, er der behov for at vejlederne opdyrker borgernes motivation til mere generel personlig udvikling på en række andre dimensioner (herunder f.eks. psykisk helbred eller misbrug).

En nærmere kvalitativ analyse af udviklingen i borgernes motivation viser, at det er muligt ved hjælp af arbejdet med forandringskompasset (og samtalemeterne Motiverende samtale og coaching), at italesætte og skabe øget motivation på flere tilværelsesdimensioner undervejs i programforløbet. Opgørelsen over borgernes motivation ved programopstart viser bl.a., at borgerne, i tråd med visitationskriterierne, er meget motiverede til at forandre deres liv i forhold til kriminalitet. Opgørelsen viser også, at borgerne udviser mindst motivation for at arbejde med deres interesser og fritid.

Vejlederne påpeger, at udfordringen med motivationsarbejdet, dels er at kunne fastholde borgerens motivation og dels at sammenkæde motivationen mellem forskellige tilværelsesdimensioner undervejs i programforløbet. Evalueringen viser dog, at det er muligt at skabe rammerne for at skabe og fastholde motivation for forandring hos de borgere, der tidligere har vist sig svære at rumme og fastholde i andre af kommunens tilbud.

Evalueringen belyser især følgende som effektivt ift. at øge borgernes motivation:

- Borgeren har bevidsthed om sin egen ambivalens og er i stand til at arbejde reflekterende med denne
- Borgeren tager ejerskab og ansvar for sin vejlednings- og udviklingsproces sammen med vejlederen
- Borgeren kan tackle eventuel modgang i selve vejlednings- og udviklingsforløbet og hvis der opstår konflikter eller problemer uden for programmet
- Borgeren sammenkæder sine forskellige tilværelsesdimensioner i sin forståelse af udfordringer og løsninger
- Borgeren oplever, at et "almindeligt" arbejde er ønskeligt i forhold til tidligere indtægt fra kriminalitet
- Borgeren oplever, at uddannelse og beskæftigelse er betydningsfuldt i forhold til deres selvværd og oplevelsen af respekt for deres beslutninger for omverden
- Borgeren finder støtte og opbakning i familien til at forandre sit liv markant
- Borgeren er bevidst om at det er nødvendigt at bryde med mange af de sociale relationer, som er en del af den kriminelle kultur, for at ændre betingelserne i deres liv radikalt

Erfaringer fra organiseringen af programmerne og samarbejdet i EKP

For at kunne levere en professionel socialfaglig og kriminalpræventiv indsats kræver det en struktureret og systematisk vejlederindsats. EKP har derfor løbende fokus på implementering af programmet og det tværfaglige samarbejde i EKP, her specielt i Exit programmet, hvor der er vejledere fra tre forvaltninger. Alle vejledere har fået undervisning, træning og supervision i programmets metoder så de er i overensstemmelse med programbeskrivelsen.

I evalueringen fra medio 2013 ses der nærmere på vejledernes tilkendegivelser omkring samarbejdet og følgende fremhæves som betydningsfuldt for det at kunne skabe de gode rammer for borgerne i programmet:

- Vejlederne oplever, at de forskellige dele i programteorien, dels er genkendelige og dels at de i stor stil afspejler deres arbejdsrutiner og dermed er et godt grundlag for at arbejde med borgerens forandringsprocesser
- Vejlederne oplever, at arbejdet med motivation hos borgerne ud fra bl.a. forandringskompasset synliggør problematikker hos borgerne og de udviklingsstadier som borgeren er i, i forhold til at forandre sine betingelser i livet
- Vejlederne oplever, at målsætningerne i programmet på den ene side er ambitiøse, men på den anden side, at de også udgør et centralt omdrejningspunkt for arbejdet med borgerens og programmets forandringsarbejde – både med sigte på den lange bane, men også i forhold til de "små skridt på vejen".

- Vejlederne oplever, at der i processen med borgerne kan være en udfordring i at arbejde med både motivation og kompetenceudvikling samtidig
- Vejlederne oplever, at ét fokuspunkt i kontakten med borgeren kan opleves som altoverskyggende i forhold til alle andre relevante dimensioner i borgerens liv og dermed for en helhedsorienteret indsats
- Vejlederne oplever, at den "rigtige" anvendelse af samtaleværktøjer og metoder til personlig støtte fortsat kan være en øvelse
- Vejlederne oplever, at anvendelsen af tilværelsespsykologisk forløb (over 12 lektioner) for borgerne er et godt tilbud, men at de er svære at iværksætte rent praktisk og få til at passe ind i vejlednings- og udviklingsforløbet
- Vejlederne oplever, at det er virksomt at iværksætte aktiviteter for borgeren men at det er svært at finde nye typer af aktiviteter for borgeren

Specielt i forhold til Exit samarbejdet:

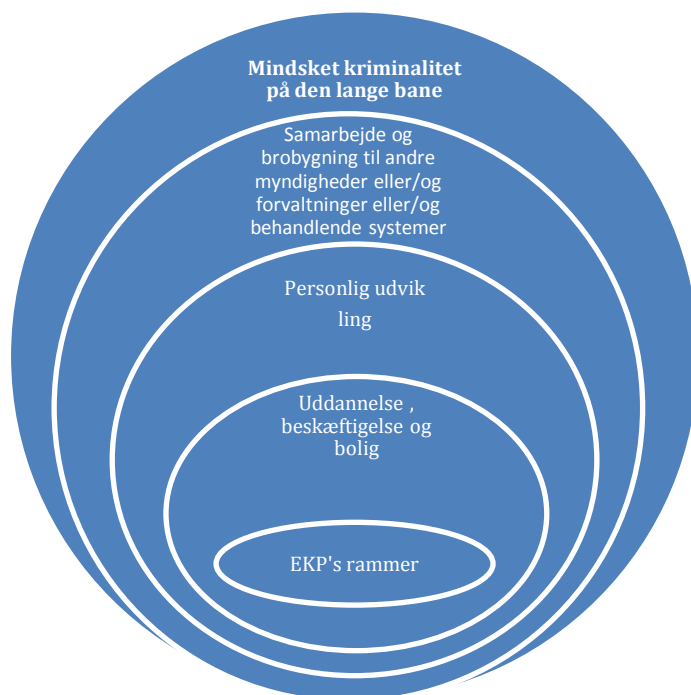
- Vejlederne oplever, at der til stadighed skal være en opmærksomhed omkring de tre forvaltningskulturer, herunder hvordan vejlederne kan komme til at "løse" borgerens udfordringer på tre forskellige måder og med tre forskellige perspektiver
- Vejlederne oplever, at netop forskellen i de faglige kulturer og tilgangen til opgaveløsningen kan være inspirerende og skabe synergi i teamet

Erfaringen fra evalueringen er således, at det er muligt at skabe en ramme (herunder tværfaglig i Exit, der bygger på en fælles faglig forståelse om indsats og ambitioner med forandringsarbejdet), der kan rumme, fastholde og udvikle borgeren hen imod de målsætninger, der er ønskelige for programmets virke.

Udvikling af programvirksomheden i EKP 2013-2014

Som beskrevet indledningsvist, i forbindelse med figur 1, så er udgangspunktet for en virksom indsats i EKP, at der løbende opnås tilstrækkelig viden om målgruppens belastning og risikoforhold til at kunne matche de relevante metoder og aktiviteter. Med udgangspunkt i målgruppernes belastningsniveau, så er EKP's arbejde også langt hen ad vejen en indsats, der i vid udstrækning handler om "at skabe gode ringe i vandet.

Figur 2. Forandringsarbejdet i EKP: Den socialfaglige bølge

Erfaringerne fra vejlednings- og udviklingsarbejdet i EKP er, at forandringerne hen i mod et liv hvor borgerens liv ikke er centreret omkring sin kriminelle livsstil, kan være komplekse og med mange "bump" på vejen. Men det er også erfaringen, at vejlederne gennem samarbejdet med den unge, kan få sat gang i en udvikling som kan sprede sig "som ringe i vandet" og på langt sigt bane vej for en tilværelse uden kriminalitet.

Fokuspunkter for den fortsatte implementering af programmet og samarbejdet på tværs af forvaltningerne

Det er EKP's erfaring, at når borgeren er i centrum, er det muligt at have et tilbud, der kan rumme borgeren og "spinde tråde" ind i normalsystemet. Hermed ikke sagt at EKP har fundet en "mirakelkur", men evalueringen sætter fokus på, hvad der virker og på hvilke tidspunkter. Evalueringen sætter modsat også fokus på flere områder, der fortsat skal styrkes og justeres for at opnå både de centrale målsætninger og ønsket om at tilvejebringe nogle betingelser og rammer, der kan hjælpe borgeren til at lægge den kriminelle livsstil bag sig. På trods af de gode resultater, der er skabt i programmernes levetid, er der således stadig et godt rum til fortsat at højne kvaliteten af vejlednings- og udviklingsarbejdet i EKP og dermed øge den socialfaglige kvalitet, som er illustreret i figur 1.

På baggrund af evalueringen af programmerne i EKP skal der fortsat være følgende overordnede fokuspunkter i udviklingen og tilpasningen af programmerne:

- Borgernes motivation til forandring og fastholdelse i programmet
- Målgruppens særlige karakteristika – herunder fokus på ubehandlet tungt misbrug eller ubehandlet og alvorlig psykisk sygdom
- Metodernes relevans og deres målretning til borgerne
- Samarbejdet mellem forvaltningernes medarbejdere
- Samarbejdet med andre myndigheder og behandlende institutioner
- Udvikling af dokumentationskoncept

Allerede iværksatte initiativer i udviklingsproces 2012-2013

Sideløbende med evalueringsprocessen er der allerede iværksat udviklingsinitiativer, som retter sig mod nogle af de fokuspunkter, som evalueringen påpeger som interessante for at målrette og kvalitetssikre version 2 af Exit programmet:

- Der arbejdes løbende med de særligt vanskelige processer i forandringsarbejdet med borgeren:
  - Undervisning og træning i visitations - og introfasen
  - Herunder etablering af kontrakten mellem borgeren og vejlederteamet, samt den løbende genforhandling af kontrakten. Formålet er i høj grad fastholdelse af borgeren gennem en løbende forventningsafstemning, en klar alliance samt en ansvarliggørelse af den unge
  - Implementering af den selvevaluerende tilgang, der skal sikre, at borgeren oplever, at vi er til hjælp, hvilket fremmer fastholdelse og på sigt fremmer borgerens ansvar, perspektiv på livet og styrker handlekraften
  - Styrkelse af teamsamarbejdet omkring borgeren, der skal sikre, at de enkelte vejlederteams påtager sig ansvaret for processen og handler i overensstemmelse med hinanden
  - Styrkelse af sammenhæng og progression i metoderne ved træning af metoder og metodesupervision

- Der arbejdes med at forstå målgruppen og tilpasse programmets metoder til målgruppen ved undervisning og træning i:
  - Den kognitive personlighedsmodel
  - Den kriminelle tankegang
  - Personlighedsforstyrrelser
  - RNR-modellen (Risk – Need - Responsivity)⁶
  - Viden om rusmidler, behandlingstilbud og motivationsarbejde i forbindelse med afvænnning

- Til systematisering og ensretning af metoderne i personalets arbejde med borgeren er der udformet en *tidslinje* til vejlederne, som skal beskrive hvornår og ved hvilke lejligheder de forskellige metoder bør tages i anvendelse og hvordan de er tænkt at arbejde sammen. Et centralt formål med tidslinjen er ligeledes at gøre det lettere for vejlederne at bruge metoderne mere stringent i forløbet med borgerne. I den forbindelse er det vigtigt, at vejlederne har redskaberne til både at mestre det relationelle arbejde samt det metodiske og systematiske arbejde med borgerens forandringsprocesser. Udfordringen består heri, at kunne veksle mellem vejledning og arbejdet med personlig udvikling hos borgeren. Til denne metodiske "sikring" er der tilknyttet en psykolog, som varetager supervisionsforløb med fokus på ovenstående

- Der arbejdes med etablering af strategiske partnerskaber med henblik på yderligere rekruttering af borgere og til tre-parts-samarbejde omkring bl.a. uddannelse og arbejde (borger, EKP og uddannelsesinstitution/arbejdsgiver)

- Viden om målgruppe og resultater
  - Dokumentationskonceptets fortsatte udvikling
  - Fortsat mere kvalitativ viden om målgruppen ønskes etableret og kvalificeret i fremtiden med: EKP's model for vurdering af risiko og belastning

---

⁶ RNR modellen påviser en sammenhæng mellem bestemte psykologiske faktorer og kriminalitet. Det er således et visitations- og behandlingsværktøj til afdækning af borgernes psykiske belastning og dermed til en vurdering af indsatsens tyngde. Der fokuseres på hvad der er det vigtigste at bruge rehabiliterende ressourcer på (risiko), hvad er de vigtigste faktorer og mål, hvis man vil reducere kriminalitet (behov) og hvilken interventionsstrategi og metode er mest effektiv (indsats)

